

Joy Ckili (32) groeide op in een joods-orthodox dorp in Israël. Als tiener woonde ze in Amsterdam bij haar vader, die een coffeeshop had en een wild leven leidde. Daarna reisde ze als model de hele wereld over. Inmiddels heeft ze rust gevonden bij haar man Chaggai (33) en dochter Sharai (1).

TEKST LISA GOUDSMIT FOTOGRAFIE BRENDA VAN LEEUWEN HAAR EN MAKE-UP RONALD HUISINGA

.ORTHODOX, *hippie* & MODEL

V

ijftien was ik, toen ik met mijn eerste vriendje Emiel op Koninginnedag door Amsterdam liep en een vrouw vroeg of mijn vriend model wilde worden. Tegen mij zei deze mannescout: "Jij mag ook meekomen, misschien zien de andere boekers iets in je." Ik zag mezelf helemaal niet als model, dacht dat fotomodellen blond haar en grote borsten hadden. Ik was supermager en had rossig haar tot mijn billen, een spleet tussen mijn tanden en sproetjes. Emiel overtuigde me toch mee te gaan voor testfoto's. Verlegen ging ik zitten, schoof al mijn lange haar voor mijn ogen en bedekte mijn lichaam zo veel mogelijk. De boeker wilde dat ik mijn haar opzij deed, en op dat moment klikte de fotograaf. Die foto, van een meisje dat schuchter omhoogkijkt, betekende mijn doorbraak. Een week later had ik mijn eerste shoot voor de Italiaanse *Marie Claire*.

ARM MAAR GELUKKIG

'Ik woonde op dat moment nog maar kort in Nederland en wist niets van mode of de modellenwereld. Tot een half jaar daarvoor leefde ik een joods-orthodox leven in Kirjat Arba, een klein dorp dicht bij Jeruzalem, samen met mijn gescheiden moeder en broertje Jitschak. Zes dagen per week ging ik naar een meisjesschool. De dagen begonnen met bidden en uit de Bijbel leren. Thuis speelden we met de Arabische buurkinderen volleybal over het hek dat tussen onze huizen stond, of we reden op paarden en ezels. Jitschak en ik waren altijd samen. Mijn gescheiden moeder was de eerste jaren alleenstaand en moest heel hard werken om ons te kunnen onderhouden. Ze was lerares, badjuffrouw en schoonmaakster. Maar ook al waren we arm, we waren heel gelukkig. We woonden in de natuur, verbouwden ons eigen eten en leefden in een heel hechte gemeenschap. Een gemeenschap die wel streng religieus was; er waren allerlei regels. Meisjes en vrouwen moesten lange rokken dragen en truitjes met mouwen tot over de ellebogen. Iedereen at koosjer en hield zich aan sjabbat, de heilige rustdag. Dan gingen we naar de synagoge, gebruikten geen elektriciteit en reden geen auto.

Deze regels zag ik niet als beperkend, ik wist niet beter. En ook bij regels heb je keuzes – ik droeg bijvoorbeeld een broek onder mijn lange rok, zodat ik in bomen kon klimmen. Jitschak en ik keken geen tv, luisterden geen radio en lazen geen kranten. Mijn moeder wilde ons niet blootstellen aan die vrije, moderne beelden en ideeën. Stiekem keken we weleens televisie. Jitschak en ik zagen ooit de film *Dirty Dancing* en oefenden daarna eindeloos de dansscènes.

Op de meisjesschool vond ik het heerlijk. Ik had veel vriendinnen en er was nooit haat en nijd. Misschien omdat er geen jongens in de klas zaten. Het ging om je persoonlijkheid, niet om kleding of make-up; dat laatste mochten we toch niet dragen. Het was altijd gezellig op school.'

COFFEESHOP

'Ik ben geboren in Amsterdam. Mijn vader is een Israëliër van Syrisch-Libanese afkomst. Begin jaren tachtig – hij was toen eind twintig – ontmoette hij op vakantie in Amsterdam mijn moeder: een blonde, Nederlandse vrouw van twintig. Mijn vader werd aangetrokken door haar schoonheid. En mijn moeder viel voor deze exotische, joodse man. Ze is heel spiritueel en geloofde altijd al in God, religie trok haar aan. Mijn vader was dan wel joods, maar helemaal niet religieus. Ze werden verliefd, samen kraakten ze een woning. Het waren hippies, ze aten biologisch en blowden. Geld verdienden ze door polaroids te verkopen: mijn vader fotografeerde, mijn moeder verkocht rozen in een lange rode jurk. Van de opbrengst kochten ze een coffeeshop bij de Albert Cuyp-markt en gingen zelf tijdelijk achter de zaak wonen. Een jaar later werd ik geboren en in 1984, twee jaar na mij, Jitschak. Omdat de woning in de coffeeshop te klein werd, verhuisden we naar een nieuwe woning, toevallig tegenover een synagoge.

Mijn moeder werd steeds religieuzer. Ze zag het als een teken van God dat ze tegenover een synagoge was komen te wonen en wilde steeds meer volgens de joodse wetten leven. Mijn vader niet. Mijn moeder hield na verloop van tijd meer van God dan van mijn vader, verliet hem en besloot met mij en Jitschak naar Israël te emigreren. ►

Joys man Chaggai met dochter Shari

'Er golden strenge kuisheidsregels; ik mocht niet zingen in huis, niet in pyjama mijn slaapkamer uit en geen parfum dragen'

‘De vrijheid die mijn vader bood, is het beste cadeau dat hij me ooit heeft gegeven. Ik snakke ernaar als naar zuurstof’

Ze vond dat ze daar thuishoorde. Ik was toen drie. Pas jaren later hoorde ik dat mijn ouders afspraken dat ik op mijn twaalfde zou mogen kiezen of ik bij mijn vader of moeder wilde wonen. Met die afspraak in zijn achterhoofd liet mijn vader ons gaan.

We belandden eerst in Jeruzalem, daarna verhuisden we naar Kirjat Arba, omdat mijn moeder aan een religieuze man uit dat dorp werd gekoppeld. De man vond ze niks, maar op die plek in de natuur, in die hechte gemeenschap, voelde mijn moeder, de religieuze hippie, zich meteen thuis.’

AFGEKNIPTE MOUWEN

‘Elke zomer gingen Jitschak en ik op vakantie naar onze vader in Amsterdam. Ik vond die weken bevrijdend. Mijn vader had elk jaar een nieuwe vriendin. Hij blowde waar we bij waren en nam ons mee naar de houseparty’s die hij organiseerde. Stiekem at ik patatjes bij de snackbar, dat was niet koosjer. Mijn vader sliep tot vijf uur ’s middags en gaf ons geld om overdag leuke dingen te doen. Jitschak en ik liepen hele dagen rond op de Albert Cuyp, we kochten ijsjes en winkelden. Die zomers waren één groot feest.

Toch ging ik altijd weer braaf terug naar mijn leven in Israël. Ik was ook heel blij daar, in dat zonnige land, met al mijn vriendinnetjes. Ik ging nooit tegen de regels in. Tot ik dertien werd. Toen werd ik opeens “rebels”. Ik knipte de onderkant van de mouwen van mijn truitjes, zodat je mijn ellebogen kon zien. Woedend was mijn moeder! Ze gooide alle afgeknipte truitjes weg, zodat alleen de lelijke shirts overbleven. Mijn puberteit was begonnen.

Op mijn achtste was mijn moeder getrouwd met Rafael, een heel lieve Nederlander die ook naar Israël was geëmigreerd. Toen ik tien was, werd hij doodgeschoten nadat hij tijdens een autorit verdwaalde en in een conflictgebied belandde. Een enorme schok. Rafael stond op de voorpagina van de krant, mijn moeder kon alleen nog maar huilen. Ik kon het niet bevatten.

Een jaar later trouwde mijn moeder onrealistisch snel met David, een charismatische, slimme, maar ook verknipte man. Ik ontmoette hem voor het eerst op een sjabbat, op die zaterdagen bad hij alleen maar en verspilde geen woorden aan een normaal gesprek. Ik smeekte mijn moeder niet met hem te trouwen, maar ze zei: “Op een dag ga jij uit huis en ik wil niet alleen blijven.” Ze stuurde me op vakantie naar mijn oma in Haifa. Toen ik terugkwam, was ze getrouwd. David was heel religieus. Ik begon een jonge vrouw te worden en omdat ik niet zijn biologische dochter was, zag hij me als een “vreemde” vrouw in huis. Ik moest me houden aan strenge kuisheidsregels. Dat betekende bijvoorbeeld: hem niet aanraken, niet zingen in huis, niet in pyjama buiten mijn slaapkamer komen of parfum dragen. Van David mochten we ook niet meer over Rafael praten. David was gestoord, maar gek genoeg hield ik toch van hem. Juist omdat hij zo streng was, was het bijzonder als hij iets wat ik deed goedkeurde.’

IK KOOS AMSTERDAM

‘Mijn moeder is tien jaar met hem getrouwd gebleven en samen kregen ze drie zoons. De oudste, Shlomo, werd geboren toen ik elf was. Hij was in het begin heel ziek, had een leveraandoening en veel pijn. Een jaar later was mijn moeder opnieuw zwanger, van Moshe. Twee jaar later volgde Shalom. Als oudere zus ging ik me over Shlomo ontfermen. Nachtenlang troostte ik hem; ik vond het heerlijk om voor hem te zorgen.

Toen ik veertien was, wilde mijn moeder mij voor het eerst niet in de zomervakantie naar mijn vader laten gaan – Amsterdam zou me van de religie afdriven.

Uiteindelijk liet mijn moeder me huilend gaan, mits ik haar beloofde na de zomer terug te komen.

In Amsterdam troffen Jitschak en ik een woedende vader aan: hij was boos dat mijn moeder ons niet naar hem toe had willen laten gaan, terwijl ik allang had mogen kiezen of ik bij hem wilde wonen. Pas op dat moment hoorde ik van de afspraak dat we op ons twaalfde hadden mogen kiezen bij wie we wilden wonen. Jitschak was in Israël op dat moment niet erg gelukkig: David was streng en de meeste aandacht ging naar Shlomo. Jitschak belde onze moeder met de mededeling dat hij in Nederland zou blijven. Ik wilde hem niet alleen laten, dus besloot ook te blijven. Mijn moeder reisde de volgende dag furieus naar Amsterdam af en praatte op ons in. “Je bent niet opgewassen tegen het leven hier en zal een buitenbeentje worden,” zei ze. En: “Je vader zal je behandelen als een huisvrouw, kom maar mee terug.” Jitschak besloot uiteindelijk mee terug te gaan, maar ik wilde bewijzen dat ik het vrije leven aankon. Mijn moeder vond het vreselijk en spande een rechtszaak aan, maar ik mocht van de rechter zelf beslissen bij wie ik ging wonen. Ik koos voor mijn vader.

Simcha Joy heette ik toen nog. Simcha, zo heet mijn oma ook, is Hebreeuws voor ‘vreugde’. Ik vond het altijd een ouderwetse naam, dus eenmaal in Nederland noemde ik mezelf Joy. Ik ging naar een joodse middelbare school in Amsterdam, waar mijn moeder aanvankelijk gelijk kreeg: ik was een buitenbeentje. Alle kinderen droegen merkkleding, ik kleding van de markt. De meisjes waren vrij in hun omgang met jongens, ik had nog nooit met een vreemde jongen gesproken. Ondertussen was ik de enige vrouw in huis, ik moest schoonmaken en voor het eten zorgen. Mijn moeder kreeg gelijk: ik werd papa’s huisvrouw. Ik miste mijn moeder en broertjes enorm. Vrienden had ik in het begin niet, ik huilde elke dag – ook om Rafael, zijn dood kwam weer boven.

Daarbij voelde ik me schuldig dat ik Jitschak in de steek liet. Ik had hem terug laten gaan naar het strenge leven bij David. Mijn moeder had in Israël meteen zijn paspoort verscheurd, tot zijn achttiende kon hij het land niet uit. Mijn band met Jitschak – hij woont tegenwoordig in Jeruzalem – is helaas nooit meer zo goed geworden als toen we kinderen waren.

Ik belandde op de mavo, al deed ik in Israël vwo. Behalve met de moeilijke Nederlandse taal – ik sprak met mijn vader en moeder altijd Hebreeuws – moest ik leren omgaan met mijn nieuw verworven vrijheden. Mijn vader bood me geen structuur, ik mocht alles. Vriendjes, drinken, uitgaan. ►

Het was jammer dat ik daardoor school verwaarloosde, maar die vrijheid is het beste cadeau dat hij me ooit heeft gegeven. Ik snakke ernaar als naar zuurstof. Langzaam kreeg ik vriendinnen en na een paar maanden zelfs een vriendje, Emiel.'

BEVRIJD EN TROTS

'Nadat ik door modellenbureau Paparazzi was ontdekt, ging ik doordeeweeks naar school en in de weekenden werkte ik als model. Dankzij het modellenwerk werd ik opeens populair. Elk weekend kwamen vrienden bij mij thuis blowen en drinken. Mijn vader was er trots op dat ik model was. Het contact met mijn moeder verliep stroef. Ik vertelde haar niet over mijn bijbaan. Ze kwam erachter toen ik in de *New York Times* stond en een Amerikaanse vriendin van haar me herkende. Ik heb haar opgebiecht dat ik soms model stond, maar deed alsof ik alleen winterkleding showde. Mijn moeder vond het vreselijk. Ze had naar haar idee gefaald, vond dat ik in Sodom en Gomorra was beland. En dan wist ze nog niet eens hoe vrij ik echt leefde en wat voor kleding ik als model werkelijk droeg.

Bij een van mijn eerste opdrachten, moest ik op de foto met een ander model. Zij was zo mooi, ik voelde me lelijk. Tijdens het werken konden we ons nergens omkleden, opeens stond dat meisje bloot in een weiland terwijl de wind door haar haren blies. Ik dacht: ze is Gods creatie, wat mooi. En: wat zij kan, kan ik ook. Ik trok mijn kleren uit en bevrijd en trots stond ik opeens poedelnaakt in het weiland.

Elke zomer ging ik naar mijn moeder. Na twee jaar in Amsterdam sprak ik met een vriendinnetje uit het dorp, dat me vroeg: "Vind je het niet erg dat je als vlees wordt behandeld?" Toen realiseerde ik me pas wat een kloof er tussen haar en mij was, tussen mijn oude en nieuwe leven.

Met Emiel ging het na een paar maanden uit, maar al vrij snel kreeg ik een andere vriend. Ik rondde de mavo af en reisde vervolgens jarenlang als model de hele wereld over: van Parijs en Milaan tot Londen, New York en Tokio. Mijn toenmalige vriend studeerde in Amsterdam en was mijn vei-

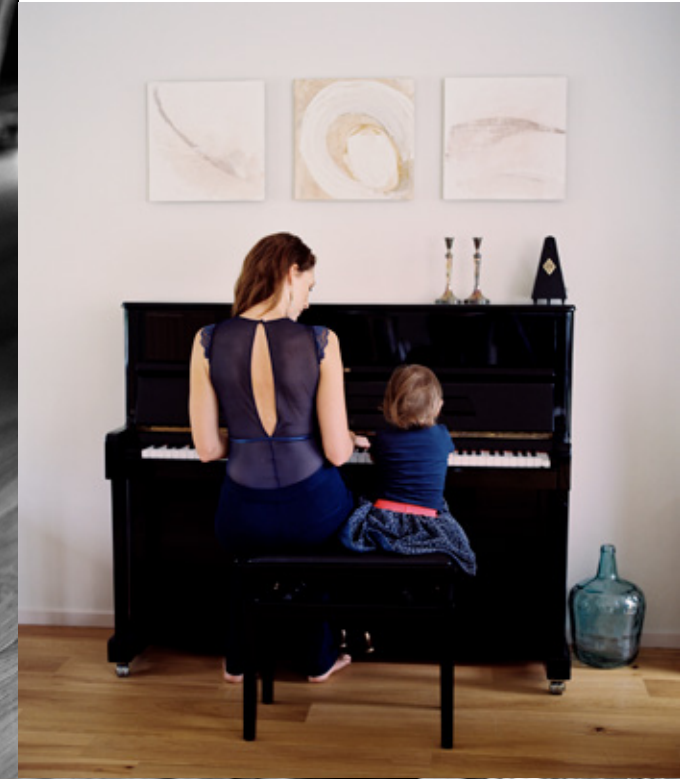
lige haven, maar na zes jaar zijn we toch uit elkaar gegroeid. Ik maakte zo veel mee, mijn leven was rock-'n-roll.'

MOEDERSCHAP

'Mijn man Chaggai ontmoette ik op mijn 23e op een stadsstrand. Ik kende hem van gezicht, omdat we op dezelfde joodse middelbare school hebben gezeten. We raakten aan de praat, maar daar bleef het bij. Ik had een relatie. Een jaar later kwamen we elkaar weer tegen in nachtclub Jimmy Woo. Mijn relatie was inmiddels voorbij. Chaggai en ik werden elkaars beste vrienden, acht maanden lang deden we niets anders dan praten. We bespraken wat we wilden in het leven. Ik was 24 en had door mijn carrière als model geen opleiding gedaan. Chaggai studeerde rechten en had een stabiele, welvarende jeugd in een intellectueel Amsterdams gezin gehad. Hij vond het doodzonde dat ik geen studie had gedaan. Chaggai werd mijn kompas. Hij gaf me het stuk opvoeding dat ik bij mijn ouders had gemist, leerde me het belang van een studie en van het steunen van goede doelen. We hebben allebei een groot verantwoordelijkheidsgevoel, maar die uit zich op een andere manier. Ik handel vooral vanuit emotie en intuïtie, hij vanuit ratio. Na vijf jaar vroeg Chaggai mij ten huwelijk en drie jaar geleden zijn we getrouwd. In Israël; zo kon mijn familie daar er ook makkelijk bij zijn.'

MODERN & TRADITIONEEL

'Voor de camera staan vind ik het leukste dat er is. Een paar jaar geleden heb ik een acteeropleiding afgerond. Ik heb een aantal rollen gespeeld en het modellenwerk weer opgepakt, maar heb me de laatste jaren vooral geconcentreerd op het gezinsleven. Nu wil ik echt weer aan het werk, het liefst in de mode. Ik heb me altijd thuisgevoeld in de modewereld, die vijftien jaar mijn "familie" is geweest. Een familie die nooit problemen had met mijn achtergrond en roerige bestaan. Mijn coffeeshop-hippie-religieuze-rock-'n-rollverleden heb ik inmiddels geaccepteerd. Religie is iets gekks: ik werd ermee opgevoed en ook al leef ik niet meer religieus, het zit toch in mijn vezels. Ik heb aan die jaren ook mooie dingen overgehouden, zoals dat tradities belangrijk zijn en dat de relatie tussen een man en vrouw heilig is. Chaggai en ik leiden een modern-traditioneel joods leven. We houden ons niet aan de regels van sjabbat, maar gaan af en toe wel naar de synagoge. We eten niet koosjer, maar toch laat ik varkensvlees en zeevruchten staan. En laatst vierden we Pesach met allemaal andere jonge gezinnen. Onze dochter Sharai van anderhalf is mijn zonnestraal. Ik wilde altijd al moeder worden – misschien is dat ook de religie die diep in me zit. Nakomelingen zijn in het jodendom het grootste geluk dat bestaat. Ik associeerde het gezinsleven met warmte, maar het moederschap tegelijkertijd met moeilijkheden, omdat ik mijn moeder altijd heb zien ploeteren. De band met haar is inmiddels heel goed. Dankzij Sharai snap ik mijn moeder ook beter. Ik wil mijn dochter ook zo veel mogelijk beschermen, zorgen dat ze een goed en veilig leven heeft. En dat wilde mijn moeder uiteindelijk ook voor mij.' ■

Joy met haar vader

Met haar vader en zijn zoon, man Chaggai en dochter Sharai

'Ik trok mijn kleren uit, en bevrijd en trots stond ik opeens poedelnaakt in het weiland'